

MIĘDZYNARODOWY HANDEL MORSKI

Eugeniusz Gostomski
Tomasz Nowosielski

MIĘDZYNARODOWY HANDEL MORSKI

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2020

Recenzja
dr hab. Ryszard Miler, prof. WSB

Redakcja wydawnicza
Jerzy Toczek

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków Prorektora ds. Nauki
oraz Dziekana Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-085-0

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49; fax 58 551 05 32

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1	
Historia międzynarodowego handlu morskiego	13
1.1. Handel morski w starożytności i średniowieczu	13
1.2. Znaczenie Hanzy dla rozwoju handlu morskiego w Europie Północnej	17
1.3. Znaczenie odkryć geograficznych dla międzynarodowego handlu morskiego	19
1.4. Handel morski w okresie od pierwszej rewolucji przemysłowej do wybuchu II wojny światowej	21
1.5. Rozwój handlu morskiego w latach 1945–2005	25
Rozdział 2	
Idea wolności mórz jako czynnik rozwoju międzynarodowego handlu morskiego	27
2.1. Przesłanki powstania koncepcji wolności mórz	27
2.2. Idea wolności mórz w pracach Hugo Grotiusa	30
2.3. Idea wolności mórz we współczesnym systemie prawa morskiego	31
2.4. Tanie bandery jako dopełnienie idei wolności żeglugi	35
2.5. Swoboda przepływu statków handlowych przez cieśniny duńskie i kanały międzynarodowe	36
Rozdział 3	
Miejsce międzynarodowego handlu morskiego w gospodarce światowej	39
3.1. Pojęcie międzynarodowego handlu morskiego	39
3.2. Formy morskiej żeglugi handlowej	43
3.3. Relacje między międzynarodowym handlem morskim a globalnym produktem narodowym brutto i globalnym eksportem	49
3.4. Międzynarodowe organizacje oddziałujące na handel morski na świecie	54

Rozdział 4	
Ewolucja polityki żeglugowej na świecie	57
4.1. Istota i uwarunkowania polityki żeglugowej	57
4.2. Protekcyjnistyczna i liberalna polityka żeglugowa w ujęciu historycznym	58
4.3. Polityka żeglugowa UE	63
4.4. Polityka żeglugowa Stanów Zjednoczonych	66
4.5. Polityka żeglugowa Chin	68
Rozdział 5	
Rozwój światowej floty handlowej w latach 2000–2019	71
5.1. Wielkość i struktura światowej floty handlowej	71
5.2. Rozwój floty kontenerowej na świecie	75
5.3. Bandera i własność statków handlowych na świecie	78
Rozdział 6	
Wpływ gospodarki portowej na rozwój światowego handlu morskiego	83
6.1. Porty jako podstawowy element infrastruktury transportu morskiego	83
6.2. Największe porty na świecie	85
6.3. Opłaty portowe	87
Rozdział 7	
Światowy transport morski masowych ładunków płynnych	89
7.1. Zbiornikowce i porty obsługujące przewozy ładunków płynnych drogą morską	89
7.2. Wielkość i struktura globalnego handlu morskiego ładunkami płynnymi	91
Rozdział 8	
Suche ładunki masowe w obrocie morskim	97
8.1. Światowa flota masowców	97
8.2. Światowe przewozy drogą morską suchych ładunków masowych	100
Rozdział 9	
Konwencjonalny handel morski drobnicą	105
9.1. Ładunki drobnicowe jako przedmiot obrotu morskiego	105

9.2. Światowa flota drobnicowców	107
9.3. Globalny handel morski konwencjonalnymi ładunkami drobnicowymi	109
9.4. Światowy handel morski ładunkami w kontenerach	112
Rozdział 10	
Usługi portowe	119
10.1. Ogólna charakterystyka i rodzaje usług portowych	119
10.2. Usługi na rzecz statku i innych środków transportu wykorzystywanych w obrocie portowym	121
10.3. Usługi na rzecz ładunków	129
10.4. Usługi portowe na rzecz marynarzy i pasażerów statków	135
Rozdział 11	
Umowy w handlu morskim	137
11.1. Umowy frachtowe	137
11.2. Umowa bukingowa	146
11.3. Morski list przewozowy	148
11.4. Umowa przewozu pasażerów i ładunków w międzynarodowej żegludze promowej	148
Rozdział 12	
Dokumenty w międzynarodowym handlu morskim	153
12.1. Konosament	153
12.2. Kwit sternika	158
12.3. Manifest ładunkowy w transporcie morskim	160
12.4. Charakterystyka i funkcje faktury w międzynarodowym handlu morskim	161
12.5. Dokumenty wymagane przy dokonywaniu odprawy celnej	163
Rozdział 13	
Rola międzynarodowych formuł Incoterms 2020 w światowym handlu morskim	167
Rozdział 14	
Finansowanie budowy i zakupu statków	173
14.1. Finansowanie budowy statków	173

14.2. Finansowanie zakupu statków przez armatorów	178
14.3. Pogorszenie się sytuacji na rynku finansowania zakupu statków przez armatorów	180
Rozdział 15	
Ubezpieczenia w handlu morskim	183
15.1. Narodziny ubezpieczeń morskich	183
15.2. Ryzyko jako podstawa ubezpieczeń morskich	187
15.3. Podstawowe elementy rynku ubezpieczeń morskich i ich rodzaje	189
15.4. Rodzaje ubezpieczeń morskich	191
Zakończenie.	
Perspektywy światowego handlu morskiego	197
Bibliografia	201
Spis tabel	207
Spis rysunków	209